

LANDVERRAAD ONGENUANCEERD OORDEEL OVER NSB'ERS

▲ Een vader met een Duitse helm en zijn kaalgeknipte dochter werden in Gulpen als 'landverraders' getoond. FOTO HEEMKUNDEVERENIGING GALOPIA

'Na de oorlog was je goed óf je was fout'

Was een NSB'er die ook Joodse onderduikers of het verzet hielp, 'goed' of 'fout' in de Tweede Wereldoorlog? Pierre Hupperts, die dossiers van collaborateurs in Zuid-Limburg onderzocht, moet het antwoord schuldig blijven.

Tonny van der Mee
Gulpen

Historicus Pierre Hupperts (1955) groeide op in het Zuid-Limburgse Gulpen. Daar wist iedereen wie in de oorlog 'fout' was geweest. Zo werd de dochter van een NSB'er op school uitgescholden voor 'fari-zeeër' en haar vader buitengesloten. „Mensen horen verhalen, maar kennen de feiten niet. Ze hebben brokjes informatie, maar de context en nuance ontbreken. Veel verhalen kloppen niet”, vertelt hij.

In een van de dorpen zong rond dat twee inwoners als SS'er in Rusland hadden gevochten. Hun nazaten woonden nog in het dorp en werden met de nek aangekeken. „De dossiers lieten iets anders zien. Ze waren geen lid van de SS, eentje zelfs niet van de NSB, en ze waren nooit verder gekomen dan Aken.”

Voor zijn boek *Recht en onrecht na de Tweede Wereldoorlog, Zuid-Limburg/Gulpen-Wittem (1944-1955)* las Hupperts honderden dossiers van de naoorlogse bijzondere rechtspleging en van het Nederlands Beheersinstituut, dat de vermogens van 'verdwenen' personen en (vermeende) collaborateurs beheerde. Hupperts schetst de behandeling van NSB'ers, Duitsers, en erfgenamen van vermoorde Joden in de tien dorpen van de gemeente Gulpen-Wittem na de bevrijding.

„De van collaboratie verdachte personen zijn niet simpel te plaatsen in 'goed' of 'fout'. Die

scheidslijn is kronkelig. Collaboratie was niet zwart of wit, maar kende vele grijs tinten. Na de oorlog was er weinig ruimte voor dat grijs gebied. Je was 'goed' of 'fout'.”

Zo stond een winkelier in Gulpen bekend als een 'vieze'. „De man moest lid worden van de NSB, omdat de Duitsers dreigden zijn winkel niet meer te bevoorraden en zijn broer, die in een Duits kamp gevangen zat, zwaarder te straffen. Hij is uiteindelijk maar een half jaar lid geweest.”

Vandaag spreekt Hupperts in het Nationaal Archief op een symposium van de stichting Werkgroep Herkenning, een platform van nazaten van 'foute Nederlanders'. Het is de opmaat naar 1 januari 2025, als het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) openbaar wordt en gefaseerd online komt. Iedereen kan straks zien wie verdacht werd van collaboratie, verliefd was op een Duitser, NSB-lid was en veroordeeld werd.

Hupperts las 139 dossiers van verdachten uit Gulpen-Wittem. Op fanatieke

Collaboratie was niet zwart of wit, maar kende vele grijs tinten

– Pierre Hupperts, historicus

NSB'ers na was het merendeel in Gulpen-Wittem een zogenoemde 'brood-NSB'er'. Ze waren lid om bijvoorbeeld dwangarbeid in Duitsland te voorkomen. Een vrouw vroeg hem het dossier van haar opa te raadplegen. Die zou NSB'er zijn geweest. Bij diens bedrijf werkte ook een fanatieke NSB'er. Wie met pek omgaat, wordt er mee besmet, was de gedachte.

Opluchting

„Maar opa moest wel lid worden van de NSB, anders zou zijn bedrijf worden opgeheven. Hij is verder nooit actief geweest. Voor zijn kleindochter was dat een grote opluchting. Ze heeft die informatie nog kunnen delen met haar moeder die op sterven lag en dat nooit geweten heeft.”

Hupperts stuitte ook op tegenstrijdigheden. Een NSB-leider in Gulpen verborg een onderduiker in zijn garage. En een NSB'er uit Nijswiller hielp het verzet door met zijn vrachtwagen personen en documenten de grens over te smokkelen. Toch zat hij een jaar vast. Lidmaatschap van de NSB werd zwaarder bestraft dan sommige ernstiger vergrijpen. Een marechaussee die een Joods meisje oppakte, huiszoekingen deed en hielp bij arrestaties, kreeg geen celstraf en werd alleen overgeplaatst. „Er zaten onverklaarbare verschillen in de strafmaat. De ene SS'er kreeg zes jaar cel, de ander vier jaar.”

Het tekent de chaos na de bevrijding in Limburg.

De oorlog dreunde er lang na. Nazaten van NSB'ers werden geconfronteerd met isolement en uitsluiting. Joodse erfgenamen en Duitsers die niets met het naziregime hadden, moesten vechten voor rechtsherstel.

Wachlijsten UWV langer door herstel van fouten

Tussen de 25.000 en 50.000 mensen zijn getroffen door fouten van uitkeringsinstantie UWV met WIA-uitkeringen. Het herstellen van al die fouten maakt dat de wachlijsten voor keuringen bij het UWV zullen oplopen.

Julia Bokdam
Hans van Soest

Den Haag

Er loopt nog een onderzoek naar het exacte aantal mensen dat gedupeerd is door fouten bij het UWV. In elk geval gaat het om 'een fors aantal', zegt minister Eddy van Hijum (Sociale Zaken en Werkgelegenheid). Bovendien gaat het niet alleen om mensen met een WIA, maar waarschijnlijk ook om mensen met een Wajong-uitkering. Ook dat wordt nog onderzocht.

Het UWV meldt dat er ook fouten zijn gemaakt bij het uitkeren van de werkloosheidsuitkering

WW en bij de Ziektewet. Bij de WW is 2 procent van het geld verkeerd toegekend. Bij de Ziektewet, bedoeld voor zieke mensen zonder vaste baan of met een uitkering, gaat het om 2,1 procent.

Van Hijum denkt dat het lang kan duren voor alle fouten zijn hersteld. „Dit wordt een ingrijpende hersteloperatie en een langdurige.” Ook waarschuwt de minister dat alle energie die het UWV steekt in het herstellen van de fouten, niet kan worden gestoken in andere taken van de uitvoeringsinstantie. Zo zijn er grote problemen bij de (her)keuringen van zieke werknemers. „De wachlijsten zullen langer worden”, erkent hij. „Het is onvermijdelijk dat dit ten koste gaat van andere werkzaamheden. We kijken of het UWV extra mensen kan laten invliegen. Maar dit is gespecialiseerd werk. Als je snel problemen wilt oplossen, moet je het doen met expertise die al aanwezig is.”

VANDYCK

BLACK FRIDAY

10-DAAGSE

10 dagen lang speciale aanbiedingen

22 NOVEMBER T/M 1 DECEMBER

ACTIE TOT EN MET 1 DECEMBER!

LUXE BEDTEXTIEL

40%
Voordeel

DONZEN DEKBEDDEN

25%
Voordeel

RANGER BADGOED

3+1
Cadeau

DONZEN KUSSENS

25%
Voordeel

Vandyck

THE ART OF BED & BATH FASHION

DE BLACK FRIDAY 10-DAAGSE ACTIE IS GELDIG T/M 1 DECEMBER BIJ VANDYCK EXPERIENCE STORES EN SHOPS EN GESELECTEERDE DEALERS. VOOR EEN OVERZICHT VAN ALLE DEELNEMENDE VERKOOPPUNTEN EN ALLE AANBIEDINGEN ZIE WWW.VANDYCKSHOP.NL

*Aanbieding geldt voor geselecteerde items uit de Ranger badgoedcollectie, voor het Astro 90 solo en Astro 90 duo dekbed, het driekamer 65, het 15% en het 65% donzen kussen. Alle aanbiedingen gelden zolang de voorraad strekt, vraag naar de voorwaarden.